

Kooperatív és interaktív tanulás szemináriumokon és előadásokon 1.

Oktatásmódszertani képzési tananyag

Készítette: Major Éva

2018. november

Jelen kiadvány „A felsőoktatás hozzáférhetőségének javítása, komplex, fenntartható tanulástámogatási környezet kialakítása, az oktatás innovatív megújítása az ELTE telephelyein” projekt keretében készült.

Projekt azonosítószáma: EFOP-3.4.3.-16-2016-00011

Kedvezményezett: Eötvös Loránd Tudományegyetem

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Strukturális és Beruházási Alapok társfinanszírozásával valósul meg.

Az interaktivitás és a kooperatív tanulás jelentősége a felsőoktatásban

„...egyed tanárok folyton...ugyanazt adják elő.” „A magyar nemzet nem használhat olyan egyetemi tanárt, aki a katedra magasságaiból elszavalja, elmondja vagy elmotyogja a maga tudományát, egyébként az ifjúsággal nem törődik, s azután ismeretlen tömegeket levizsgáztat” (Klebelsberg Kunó, 1928)

Idézi: Ladányi Andor: Klebelsberg felsőoktatási politikája. Argumentum Kiadó, 2000, 108., 110. o.

Bevezetés

Francis Fukuyama, a híres politikai közgazdász és író egy 2014-es könyvében rámutat, hogy az állam legfontosabb funkcióit betöltő intézmények gyakran annyira mozdulatlanok és rögzítettek, hogy nem mindig tudnak alkalmazkodni a külső környezet változásaira. (Bates, 2015, p.96)

Vajon igaz-e ez a feltevés az egyetem intézményére és az ott folyó oktatásra, amelynek módszerei látszólag nagyon keveset változtak az utóbbi évtizedekben, vagy akár az utóbbi évszázadokban?

A képzés összeállításakor arra kerestük a választ, hogy miért fontos ez a fajta változás, és hogyan segíthetjük a hallgatók eredményesebb tudáselsajátítását a tanulással kapcsolatos újabb eredmények és tapasztalatok figyelembevételével.

Az OECD 2010-ben, a tanulás természetéről készült kutatási összefoglalója (Dumont és tsai., 2010) szerint a 20. században a tanulás elmélete fontos változásokon ment keresztül. Manapság a meghatározó koncepció a „társadalmi konstruktivista” szemlélet, amelyben a tanulás lényegi eleme a társadalmi kontextus, és maga a tanulás másokkal aktív együttműködésben történik. Ebben az értelemben a tanulási környezetek konstruktívak és önszabályozóak, a tanulási folyamat pedig gyakran kollaboratív (3. o.)

A fent említett kutatás, amely egy éveken át tartó projekt eredményeként született meg, és legfőbb célja volt, hogy a tanítás gyakorlatára gyakoroljon hatást, a tanulás 7 legfontosabb elvét a következőképpen határozta meg:

1. A tanuló a középpontban
2. A tanulás társas jellege (kooperativitás, kollaboratív tanulás)
3. Az érzelmek szerves részei a tanuláshoz
4. Az egyéni különbségek felismerése
5. A diákok kapacitásának felismerése (kihívás, de nem túlterhelés)
6. A tanulási folyamat értékelése
7. „vízszintes” kapcsolódások kiépítése (nem csak hierarchikusan egymásra épülő, hanem tantárgyakon, területeken átívelő tudás)

Bár ezek az alapelvek elsősorban az alap- és középfokú oktatásra vonatkoznak, a felsőoktatásra éppúgy alkalmazhatóak, és alkalmasak arra, hogy céljaink meghatározó elemei legyenek.

A képzésben megjelenő feladatok szaktól és diszciplínától függetlenül olyan többnyire kooperatív gyakorlatokat tartalmaznak, (melyeket a résztvevők kipróbálhatnak), amelyek a fenti elvek valamelyikét illusztrálják.

A képzés első része a szemináriumokon alkalmazható interaktív és kooperatív technikák lehetséges alkalmazását mutatja be a résztvevők aktív hozzájárulásával. Az 5 órás képzés három elkülöníthető részre tagolódik.

A bevezető egység a szemináriumok, kurzusok elején általában használható gyakorlatokból mutat be egy párat, amelyek elsődleges célja az ismerkedés, a csoport létrehozása és működésének kialakítása. A második egység a csoport működésének elveit, hasznosságát és nehézségeit veszi sorra. Míg a harmadik egység rövid szövegek feldolgozásának egy-egy lehetőségét járja körbe olyan szövegeken keresztül, amelyeknek témája egy-egy szemináriumokon vagy vizsgákon gyakran előforduló helyzet elemzése és esetleges megoldása.

Források

Bates, A.W. (2015) [*Teaching in a Digital Age: Guidelines for Designing Teaching and Learning*](#) Vancouver BC: Tony Bates Associates

Fukuyama, F. (2014) *Political Order and Political Decay: From the Industrial Revolution to the Globalisation of Democracy* New York, Farrar Strauss and Giroux

Dumont, H., D. Istance és F. Benavides(szerk.) (2010), *The Nature of Learning: Using Research to Inspire Practice*, Educational Research and Innovation. OECD Publishing, Paris. <http://www.oecd.org/education/ceri/50300814.pdf>

A képzés beosztása:

Megnevezés (cél)	Munkaforma (rövid leírás)	Anyagok	Időbeosztás
1.Bevezetés (Bemelegítés, ismerkedés)			
1.1 Mit hozok magammal? (Bőrrönd 1.)	egyéni és csoportos	segédanyag	15 perc
1.2 Saját címer	egyéni és kis csoport	segédanyag (címerek kivágva)	15 perc

1.3 Bemelegítő, ismerkedő gyakorlatok: ☐ Találj valakit, aki...) ☐ Ábécésor (nevekkel, születési dátummal) ☐ Közös állítások, csak egyvalakire vonatkozó állítások... ☐ Miért éppen ez a kép választott engem?	egyéni és csoportmunka	segédanyag	30 perc
1.4 Reflexió	egyéni, páros és csoportmunka		25perc
<i>Szünet</i>			
2. Csoportmunka a szemináriumon			
2.1 Mi a szeminárium?	egyéni és csoportmunka		10 perc
2.2 Jó/rossz csoport	csoportmunka	post-it tábla	20 perc
2.3 Állítások a csoportmunkáról	frontális munka		5 perc
2.4 A csoportmunka nehézségei	csoportmunka	segédanyag	15 perc
2.5 összefoglaló táblázat	frontális munka	segédanyag	5 perc
2.6 Frissítő gyakorlatok	frontális és csoport		10 perc
2.7 Jó gyakorlatok megosztása	frontális munka		15 perc
<i>Szünet</i>			
3.Kooperatív szövegfeldolgozás			
3.1 Angol nyelvű cikkek feldolgozása	páronként egyegy rövid angol cikk kooperatív feldolgozása		45 perc
3.2 Mit viszek el? (Bőrönd 2)			15 perc

Feladatok

Tanulási egység neve	1.1 Mit hozok magammal?
Tanulási egység célja	az elvárások, a hozott tudás, kétségek, aggodalmak felmérése a képzéssel kapcsolatban

Idő	10 perc
Feladat/Instrukció	A résztvevők egyénileg kitöltik a bőrrönd kategóriáit, majd, aki elkészült, az kiteszi a „szárítókötélre” egyegy csipesszel a kitöltött ábrát, úgy, hogy a többiek is lássák. Aki elkészült, odamegy, és elolvassa a többiekét.
Megbeszélés	A megbeszélés során összefoglaljuk, hogy mennyire térnek el, illetve hasonlítanak az elvárások.
Forrás/segédanyag	Bőrrönd ábra mellékelve, szárítókötél csipeszek

Tanulási egység neve	1.2 Saját címer
Tanulási egység célja	egymás megismerése, egy-két szakmai és magánéleti információ megosztása
Idő	15 perc
Feladat/Instrukció	A résztvevők egyénileg rajzokkal válaszolnak a címerek 4 részének megadott témáira. 1. egy fontos és esemény a közelmúltból 2. a tavalyi év legfontosabb szakmai pillanata 3. valami, amit különösen jól tud 4. valami, amin javítani szeretne Ezután kis csoportokban közösen megnéznék egy-egy címet, a szerző csendben marad, a többiek pedig megpróbálják kitalálni, hogy mit ábrázolnak a rajzok.
Megbeszélés	A közös megbeszélés során mindenki egy-két érdekes dolgot mond kiscsoportjának egyik tagjáról
Forrás/segédanyag	Címerek, segédanyag mellékelve

Tanulási egység neve	1.3 Bemelegítő, ismerkedő gyakorlatok
Tanulási egység célja	egymás megismerése, egy-két szakmai és magánéleti információ megosztása, bemelegítő gyakorlatok megismerése
Idő	30 perc
Feladat/Instrukció	☐ Találj valakit, aki (Bingó) (segédanyag mellékelve) ☐ Álljunk ábécésor nevekkal, vagy születési szerint

	<ul style="list-style-type: none"> □ Közös állítások, csak egyvalakire vonatkozó állítások...(olyan állítást kell mondani, ami az egész csoportra igaz, vagy olyat, ami csak egyvalakire. Ha nem sikerül, újra kell próbálkozni. □ Miért éppen ez a kép választott engem? (Mindenki kap egy képet, és egyenként magyarázzuk meg, miért éppen ez a kép választott minket.
Forrás/segédanyag	Segédanyagok mellékelve

Tanulási egység neve	1.4. Reflexió
Tanulási egység célja	A megismert gyakorlatokra való reflektálás, az adaptálás lehetőségeinek vizsgálata
Idő	25 perc
Feladat/Instrukció	először párban beszéljék meg a résztvevők az egyes gyakorlatokkal kapcsolatos észrevételeiket, majd oszszák meg a csoporttal.
Megbeszélés	A közös megbeszélés során mindenki egy-két érdekes dolgot mond kiscsoportjának egyik tagjáról
Forrás/segédanyag	Segédanyagok mellékelve

Tanulási egység neve	2.1 Mi a szeminárium?
Tanulási egység célja	A „közös mondat” gyakorlat megismerése, gondolkodás a szemináriumok céljáról
Idő	10 perc
Feladat/Instrukció	A következő megkezdett mondatot kell minden csoporttagnak befejezni írásban: <i>„A szeminárium olyan oktatási forma, amely(ben).....”</i> A leírt mondatokat összevetik, majd közösen létrehoznak egy új mondatot, ami minden csoporttag gondolatát tartalmazza. A kész mondatokat a csoportok felolvassák, megvitatják.
Megbeszélés	Összehasonlítjuk a közös definíciókat.
Forrás/segédanyag	

Tanulási egység neve	2.2 Jó és rossz csoport
Tanulási egység célja	<ul style="list-style-type: none"> • egyéni tapasztalatok megosztása a „jó” és „rossz” csoportokkal kapcsolatban • a tanár ezzel kapcsolatos feladatainak végig gondolása
Idő	20 perc
Feladat/Instrukció	<ul style="list-style-type: none"> • Olvassuk el a 'tanítási napló'-t • 3 fős csoportokban post-it-okra írjunk egy-egy jellemzőjét a jó, illetve a rossz csoportoknak • A post-itokat táblára ragasztjuk két csoportban, (jó és rossz csoport jellemzői) majd 2 önként jelentkező segítségével csoportosítjuk.
Megbeszélés	Megbeszéljük, hogy kimaradt-e valami, tapasztalatokat osztunk meg
Forrás/segédanyag	

Tanulási egység neve	2.3 Állítások a csoportmunkáról
Tanulási egység célja	A csoportmunkával kapcsolatos gondolatok megosztása, egymás nézeteinek megismerése
Idő	5 perc
Feladat/Instrukció	<p>A kezdő résztvevő középre áll, és azt mondja: „A bal oldalamon szeretem a csoportmunkát, jobb oldalamon nagyon sok időt vesz el az órából.”</p> <p>Ezután a következő résztvevő mellé áll arra az oldalra, amelyik állítással egyetért, elismétli, majd a másik oldalon pedig kitalál egy új állítást. Végül kört alkotnak a résztvevők.</p>
Megbeszélés	Megbeszéljük, hogy kimaradt-e valami, tapasztalatokat osztunk meg
Forrás/segédanyag	

Tanulási egység neve	2.4 A csoportmunka előnyei, hátrányai
Tanulási egység célja	Annak megfogalmazása, hogy hogyan tudjuk hatékonyabbá tenni a csoportmunkát
Idő	15 perc

Feladat/Instrukció	Kis csoportokban nézzük meg a provokatív állításokat a tanár és a hallgatók szempontjából, válaszunk ki két problémát, amire keressünk megoldást
Megbeszélés	Megbeszéljük, hogy hogy melyik problémákra milyen megoldások születtek.
Forrás/segédanyag	segédanyag

Tanulási egység neve	2.5 összefoglaló táblázat
Tanulási egység célja	A megbeszélés eredményeinek összehasonlítása egy a csoportmunka tanári és tanulói feltételeiről készült átfogó ábrával
Idő	5 perc
Feladat/Instrukció	Frontálisan megnézzük a táblázatot, emeljük ki az eddig nem említett feltételeket
Megbeszélés	
Forrás/segédanyag	segédanyag (színes ábra) mellékelve

Tanulási egység neve	2.6 frissítő gyakorlatok
Tanulási egység célja	Fizikai jellegű, a tanulók figyelmét felkeltő gyakorlatok megismerése
Idő	10 perc
Feladat/Instrukció	<ol style="list-style-type: none"> 1. Álljunk körbe, mindig azt csináld, amit a melletted jobbra álló... 2. „láp, lép, lop” - megfelelő mozdulatokkal adjuk egymásnak a szót 3. Összeadás mutogatva (1-2-3-4 váll/fül) 4. Számoljunk (fizz, buzz, 3, 4-el osztható)
Megbeszélés	Mi a haszna ezeknek a gyakorlatoknak? Ismerünk-e még ilyen?
Forrás/segédanyag	

Tanulási egység neve	2.7 Jó gyakorlatok megosztása
----------------------	-------------------------------

Tanulási egység célja	Bármilyen olyan gyakorlat megosztása, amelyet a résztvevők alkalmaznak és az interaktivitást és a kooperatív munkát segíti.
Idő	15 perc
Feladat/Instrukció	Ki milyen olyan feladatot, módszert alkalmaz, amelyet szívesen megoszt, hogy a többiek is használhassak a jövőben?
Megbeszélés	
Forrás/segédanyag	

Tanulási egység neve	3.1
Tanulási egység célja	Jó gyakorlatok megismerése Rövid olvasott szövegek/anyagok kooperatív feldolgozása
Idő	45 perc
Feladat/Instrukció	Páronként egy-egy rövid angol cikk kooperatív feldolgozása 1. A résztvevők elolvassák a cikkrészletet és párban válaszolnak a következő kérdésekre: <ul style="list-style-type: none"> • Mi a módszer/ stratégia? • Mi derült ki a kutatásokból, vagy a szerző megfigyeléseiből? • Mi a véleményetek róla, mennyire alkalmazható? 2. A pár mindkét tagja megosztja az információkat valaki mással. 3. A párok, akik ugyanarról hallottak, megkeresik egymást, és megosztják a csoporttal, amit hallottak.
Megbeszélés	
Forrás/segédanyag	A rövid cikkek válogatások az alábbi kiadványból: Effective Group Work Strategies for the College Classroom. The Teaching Professor. Magna Publication. https://www.facultyfocus.com/free-reports/effective-group-work-strategies-college-classroom/ Letöltve: 2018. november 5

Tanulási egység neve	3.2 Mit viszek el? (Bőrrönd 2)
Tanulási egység célja	Befejezés, összefoglalás, ki mit visz el

Idő	15 perc
Feladat/Instrukció	<p>Töltsük ki a bőrrönd másik felét.</p> <ul style="list-style-type: none"> • 1 ötlet, ami tőlem jött • 2 dolog, amit elviszek • dolog, amit mindenképpen kipróbálok
Megbeszélés	Osszuk meg a csoporttal, hogy a tapasztalt és megemlített gyakorlatok közül melyeket fogunk használni a jövőben
Forrás/segédanyag	Bőrrönd ábra mellékelve

Segédanyagok

1.1.Mit hozok magammal (3.2. Mit viszek el?)

Mit várok?

Mi aggaszt?

Mit hozok magammal?

**3 dolog, amit mindenképpen
kipróbálok**

-
-
-

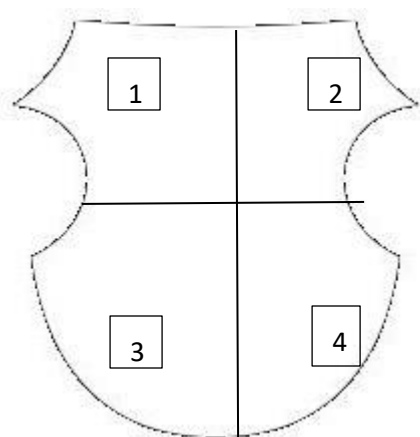
**2 dolog, amit elvi-
szek**

-
-

1 ötlet, ami tőlem jött

.....
.....

1.2. Címerek

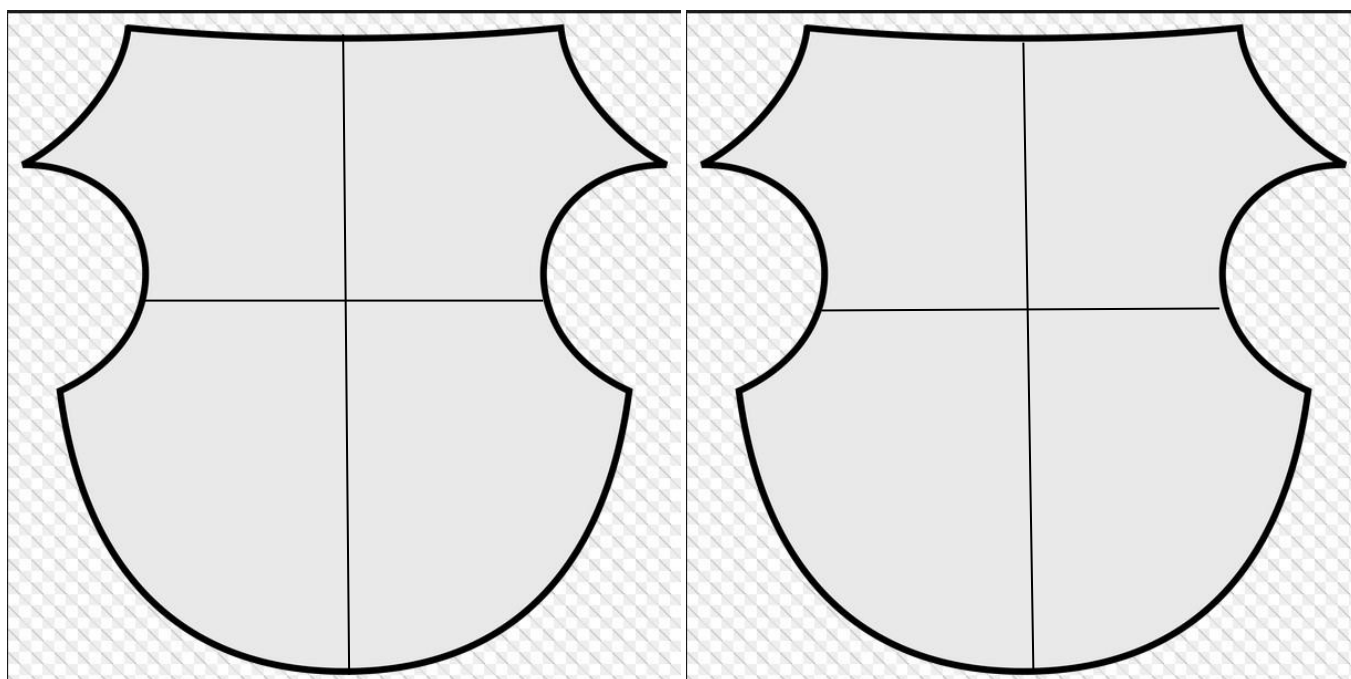
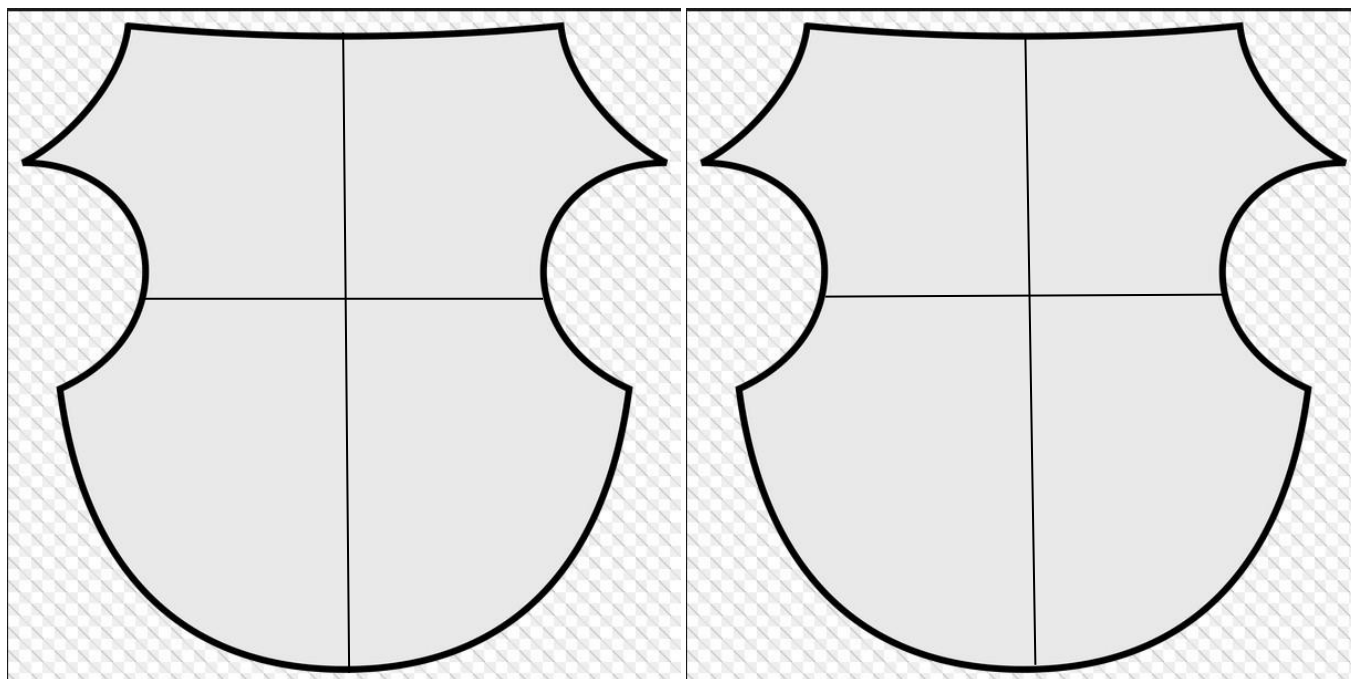
Név és mottó (bárhol körben)

1. egy fontos és esemény a közelmúltból

2. a tavalyi év legfontosabb szakmai pillanata

3. valami, amit különösen jól tud

4. valami, amin javítani szeretne

1.3 Találj valaki, aki....

BINGO

Ismerd meg a csoporttársaidat jobban!

Találj valakit, akire az alábbi állítások közül az egyik igaz. Írd be az állítás alá annak a nevét, akire az igaz. Próbálj összegyűjteni 5 aláírást egy sorban. Egy állításhoz csak egy név kerüljön.

Szeret kempingezni	Nincs testvére	Eltört már keze vagy lába	A keresztnéve ugyanaz mint egy rokonáé	Több mint három nyelven beszél
Nemrég ült repülőgépen	A szülők és testvérek mellett más rokonokkal is együtt lakik	Nemrég részt vett élő sporteseményen	Énekel a zuhany alatt	Szerepelt már színpadon
Vannak rokonai más országban	Nem Magyarországon született		Van kutyája vagy macskája	Van kedvenc zenekara
Játszik valamilyen hangszeren	Ugyanabban a hónapban született, mint te.	Szeret mozogni, sportolni	Találkozott valaki híressel	Becenéven szólítják
Van egy különleges hobbjja (Mi az...?)	Rendszeresen kirándul	Több mint félétöltött külföldön	Kórusban énekel	Van valamilyen különleges háziállata

2.2. Jó csoport rossz csoport – Tanítási napló

Szesztay Margit (2009, 49. o.)

Minden csoport egyedi: részlet egy tanítási naplóból

Szerda délután, most jöttem ki a mai utolsó órámról. Elsőéves angol készségfejlesztő óra volt, előtte meg módszertan óráim volt másodéves hallgatókkal. Felidézem a két órát

Nagyon más vagyok ezzel a két csoporttal. Az elsőéves csoportom valahogy a legjobbat hozza ki belőlem, velük teljesen magamat tudom adni. Ha kell, szigorú vagyok, ha kell, türelmes és biztató, és azt is tudtukra adom, hogy nagyon magasak az elvárásaim, ha úgy érzem, ez fogja őket motiválni. Otthonosan mozgok a teremben, és minden tanári szerep, amit éppen felveszek, testre szabott, összhangban van velem. Úgy érzem, nagyon erős a bizalom ebben a csoportban. Egymás iránt és irántam is. És ehhez a bizalomhoz kapcsolódik még sok pozitív vonás: lelkesedés, figyelem és részvétel. Mind a 17 fő (majdnem mindig) figyel, érdeklődő, aktívan vesz részt.

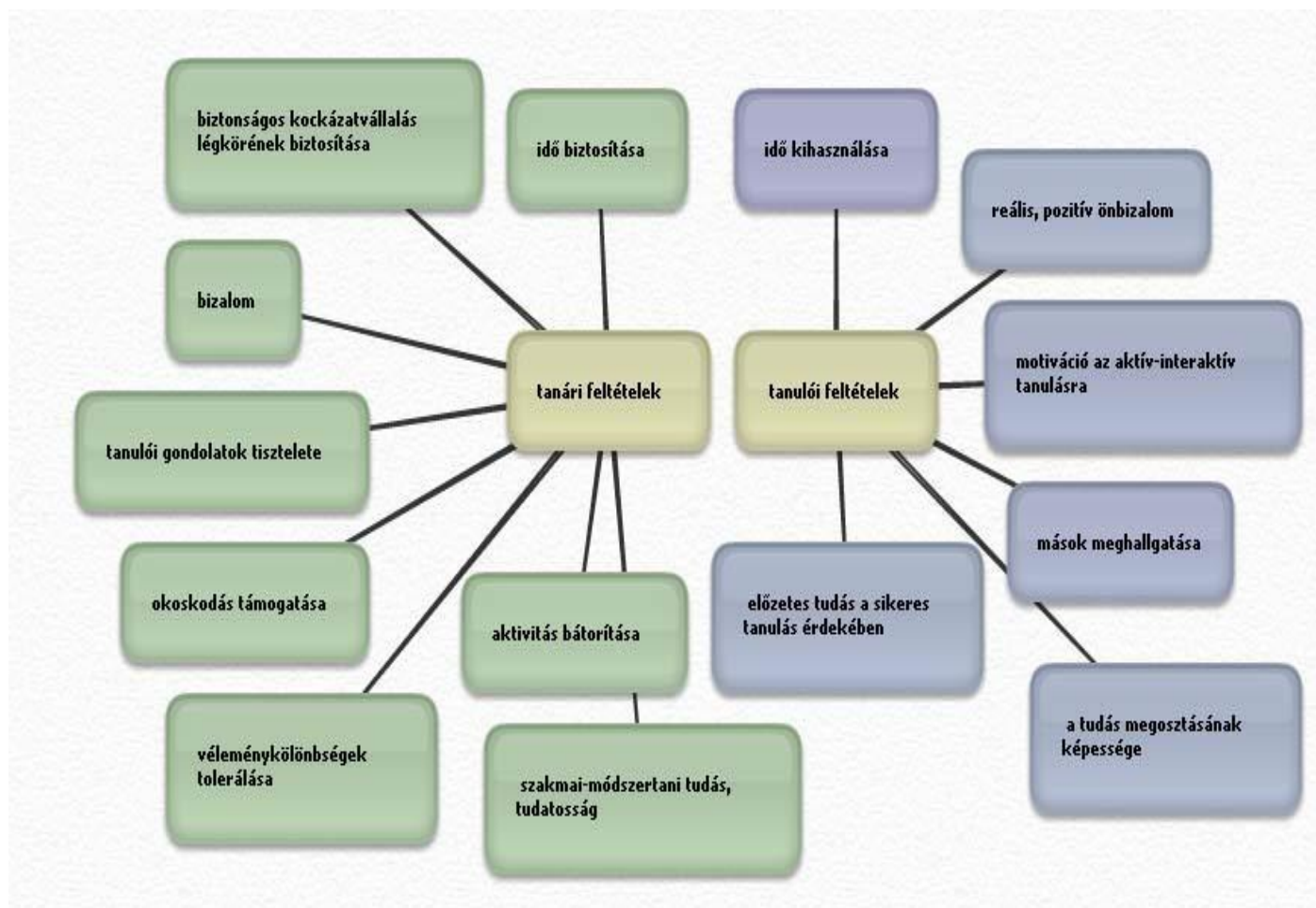
Módszertan másodéves hallgatókkal. Hát ez egy egészen más csoport. Tulajdonképpen külön-külön mindenki nagyon helyes, és szeretem őket, nincs igazán problémás eset. Általában készülnek az órákra, és figyelnek is, és minden feladatot megcsinálnak. Mégis, mintha valami hiányozna. Talán a lelkesedés, talán nem érzem, hogy örülnének annak, hogy óra van, ismét együtt lehetünk. Kicsit merevek, kicsit visszafogottabbak. Mintha csak 50%-ban lennének jelen. A másik 50% valahol máshol van. Lappang, teli álmodat alszik. És vannak ritka pillanatok, mikor mindenki mintha felébredne, kicsit jobban kinyílik a szemük, hirtelen odafigyelnek arra, amit valaki mond, amit éppen megbeszélünk ..., aztán minden visszarendeződik. Visszabújniak a csigaházba, és csökken a részvétel. És ha csökken a részvétel, rögtön kopogtat az unalom.

2.4. A csoportmunka előnyei, hátrányai

1. Állítások a csoportmunkáról (összekeverve, alkossanak két csoportot)

az oktató szempontjából	a hallgató szempontjából
Az utolsó 10 percben, a változatosság kedvéért, hadd beszélgessenek az olvasottakról, utána pedig majd összefoglalom nekik a lényegét.	Ha csoportban dolgozunk, sokkal tovább tart az anyag feldolgozása, ami néha unalmas
Amíg csoportban dolgoznak, én megnézem, majd elolvasom ezt a cikket.	Sokkal egyszerűbb, ha elmondja a tanár, jegyzetelünk, aztán otthon megtanuljuk
Hagyom, hadd törjék a fejüket rajta, a végén majd úgylis megmondom a megoldást.	Én egyedül jobban tudok tanulni...
Hármas csoportokra osztom őket, kiadom a kérdéseket, aztán együtt majd megbeszéljük.	Jobb lenne, ha mindenki elolvasta volna, amiről beszélgetni kellene, mert így nem tudnak hozzászólni....
Online fórumot nyitok, hogy ott, aki akar, szóljon hozzá, és következő órán majd megbeszéljük...	Nem hiszem, hogy X. Y.-tól bármit is tudnék tanulni!
A team-munka, projektkészítés, kooperatív tanulási technikák stb.: ezek el tudják fedni, hogy ki az, aki ténylegesen dolgozik, s ki az, aki egyszerű megfigyelője a munkának	Úgylis az a vége, hogy valaki kezébe veszi az irányítást és megoldja a feladatot, én addig szunyókálok egyet...
Úgysem tudják, úgysem olvasták el...megint, elmondhatom az egészet én.	A tanárnak az a dolga, hogy tanítson, ne már, hogy én dolgozzak helyette...

2.5. A csoportmunka tanári és tanulói feltételei

Források

Szesztay Margit (2009) *Az én csoportom*. Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet. Budapest.

10 Effective Classroom Management Techniques Every Faculty Member Should Know. The Teaching Professor. Magna Publication.

<https://www.facultyfocus.com/freereports/10-effective-classroom-management-techniques-every-faculty-membershould-know/> Letöltve: 2018. november 5.

Effective Group Work Strategies for the College Classroom. The Teaching Professor. Magna Publication. <https://www.facultyfocus.com/free-reports/effective-group-workstrategies-college-classroom/> Letöltve: 2018. november 5

Fry, H. Ketteridge, S. Marshall, S (szerk.) (2008) *A Handbook for Teaching and Learning in Higher Education: Enhancing Academic Practice* 3rd Edition, Routledge, New York, London

http://biblioteca.ucv.cl/site/colecciones/manuales_u/A%20Handbook%20for%20Teaching%20and%20Learning%20in%20Higher%20Education%20Enhancing%20academic%20and%20Practice.pdf Letöltve: 2018. november

5.

Készült „A felsőoktatás hozzáférhetőségének javítása, komplex, fenntartható tanulástámogatási környezet kialakítása, az oktatás innovatív megújítása az ELTE telephelyein” c. projekt keretében (EFOP-3.4.3.-16-2016-00011)

SZÉCHENYI

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Strukturális
és Beruházási Alapok

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE